

Rolnummer 5695
Arrest nr. 111/2014 van 17 juli 2014

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Rechtbank van eerste aanleg te Doornik.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en T. Giet, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 26 maart 2013 in zake Nathalie Tremiseau en de nv « Europese Goederen en Reisbagage Verzekeringsmaatschappij » tegen de Belgische Staat en in zake de nv « AXA Belgium » tegen de Belgische Staat en Fabrice Cordier, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 8 juli 2013, heeft de Rechtbank van eerste aanleg te Doornik de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in die interpretatie dat, wanneer de schade zowel is veroorzaakt door de schuld van een derde als door die van het slachtoffer, die derde (of de burgerlijk aansprakelijke) niet kan worden veroordeeld tot de integrale vergoeding van de schade die de naasten van het slachtoffer door weerkaatsing lijden, daar het recht op de vergoeding van die schade is aangetast door de persoonlijke aansprakelijkheid van het slachtoffer en de naasten van het slachtoffer dus geen recht hebben op de integrale vergoeding van hun schade, terwijl de derde gehouden is tot de integrale vergoeding van de eigen schade die de benadeelde personen lijden, ongeacht of zij al dan niet naasten van het slachtoffer zijn, zodat die benadeelde personen recht hebben op de vergoeding van hun volledige schade ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Nathalie Tremiseau en de nv « Europese Goederen en Reisbagage Verzekeringsmaatschappij », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. T. Loth, advocaat bij de balie te Brussel;

- de nv « AXA Belgium », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Grégoire, advocaat bij het Hof van Cassatie;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. E. de Lophem en Mr. S. Depré, advocaten bij de balie te Brussel.

Nathalie Tremiseau en de nv « Europese Goederen en Reisbagage Verzekeringsmaatschappij » hebben ook een memorie van antwoord ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 1 april 2014 :

- zijn verschenen :

- . Mr. S. Gonfalone, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. T. Loth, voor Nathalie Tremiseau en de nv « Europese Goederen en Reisbagage Verzekeringsmaatschappij »;

- . Mr. M. Grégoire, en Mr. D. Zygas, advocaat bij de balie te Brussel, voor de nv « AXA Belgium »;

- . Mr. E. de Lophem, tevens *loco* Mr. S. Depré, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en E. De Groot verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschied*

Op 16 oktober 1999 kost een verkeersongeval tussen een rijkswachtvoertuig bestuurd door de heer Czekalski en de motorfiets bestuurd door Frédéric Tremiseau het leven aan die laatstgenoemde.

De Rechtbank van eerste aanleg te Bergen, uitspraak doende in hoger beroep, is van oordeel dat de aansprakelijkheid voor het ongeval gelijkelijk moet worden verdeeld tussen de twee bestuurders. Diezelfde Rechtbank stelt het bedrag van de schade van de vader van Frédéric Tremiseau vast op 10 000 euro, vermeerderd met de vergoedende interesten, alsook op het voorlopige bedrag van 2 euro, het bedrag van de schade van de zus van Frédéric Tremiseau op 3 500 euro, vermeerderd met de vergoedende interesten, en het bedrag van de schade van de verzekeringsmaatschappij, die de zus van Frédéric Tremiseau heeft vergoed voor de annulering van een verre reis wegens het overlijden van haar broer, op 3 067,68 euro, vermeerderd met de vergoedende interesten. De Rechtbank van eerste aanleg veroordeelt *in solidum* de Belgische Staat, werkgever van de heer Czekalski, en de vennootschap « AXA Belgium », verzekeraar van de aansprakelijkheid van de bestuurder Frédéric Tremiseau, ertoe de aldus vastgestelde schade te betalen.

Het Hof van Cassatie vernietigt het vonnis van de Rechtbank van eerste aanleg te Bergen in zoverre de vennootschap « AXA Belgium » *in solidum* met de Belgische Staat ertoe is veroordeeld de door het vonnis vastgestelde bedragen te betalen aan de vader en aan de zus van Frédéric Tremiseau, alsook aan de verzekeraar van de zus van het slachtoffer, en in zoverre de Belgische Staat ertoe is veroordeeld de schade van de vader en van de zus van Frédéric Tremiseau integraal te vergoeden. De verwijzende rechter merkt op dat het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat, in geval van samenlopende fouten van het slachtoffer en van de aansprakelijke derde, die laatste niet ertoe kan worden veroordeeld de schade die de naasten van het slachtoffer door weerskaatsing lijden, integraal te vergoeden.

Na cassatie is de zaak verwezen naar de verwijzende rechter, die het nodig acht de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De appellanten voor de verwijzende rechter onderstrepen in de eerste plaats dat er geen enkel wettelijk onderscheid bestaat tussen het rechtstreekse slachtoffer en het slachtoffer door weerskaatsing van een burgerlijke fout en dat de morele schade, geleden door de vader en de zus van het slachtoffer van het verkeersongeval, niet is gehalveerd doordat dat slachtoffer gedeeltelijk aansprakelijk voor dat ongeval is geacht. Zij merken overigens op dat noch de vader, noch de zus van het slachtoffer een fout hebben begaan die de schade met zich heeft meegebracht en dat het bijgevolg discriminerend zou zijn hun schade niet integraal te vergoeden.

A.2. Die partijen erkennen dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie in die zin is gevestigd dat de schade door weerskaatsing in dezelfde mate moet worden vergoed als de eigen schade van het rechtstreekse slachtoffer. Zij menen evenwel dat die rechtspraak geen wetgevende waarde heeft en dat zij in elk geval geen discriminerende rechtsregel kan invoeren. Zij onderstrepen voorts dat die rechtspraak steunt op een beginsel van familiale solidariteit dat evenwel ingaat tegen het recht op de integrale vergoeding van het nadeel.

Dezelfde partijen stellen voor het overige vast dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie in dat verband is geëvolueerd en dat dat rechtscollège vroeger oordeelde dat de fout van het rechtstreekse slachtoffer niet tegenstelbaar was aan de slachtoffers door weerkaatsing. Zij onderstrepen dat om verkeerde redenen afstand is genomen van dat jurisprudentiële standpunt. Zij zijn aldus van mening dat de aansprakelijkheid van het slachtoffer niet bestond ten aanzien van zijn naasten, maar ten aanzien van de derde, die door de fout van het slachtoffer ertoe verplicht was de naasten van dat slachtoffer te vergoeden. Bovendien merken zij op dat, indien de rechthebbenden van het slachtoffer zouden afzien van zijn erfenis, hetgeen hen, ten aanzien van de aansprakelijke derde, in een voordeligere positie zou plaatsen, het slechts zou gaan om een logische toepassing van het mechanisme van de afstand van een erfenis. Ten slotte zijn zij van mening dat de familiale solidariteit, die de bestaansreden vormt van de huidige rechtspraak van het Hof van Cassatie, het regime van de vordering van het rechtstreekse slachtoffer niet kan transponeren naar de persoonlijke vordering van de ouders van het slachtoffer, aangezien die overdracht niet te verzoenen is met het beginsel van de persoonlijke autonomie van de rechtsopvolgers, met de relativiteit van de rechtssituaties en met het beginsel van de integrale vergoeding.

A.3. De vennootschap « AXA Belgium » onderstreept inleidend dat het Hof van Cassatie de opdracht heeft de wet te interpreteren, maar ook die in voorkomend geval aan te vullen, zodat het, wanneer het artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek interpreteert, een situatie tracht te regelen die niet kan worden opgelost door de algemene en abstracte bewoordingen van die bepaling.

A.4. Die partij omschrijft vervolgens de schade door weerkaatsing, die in hoofdzaak neerkomt op de schade die een andere persoon lijdt wegens de banden die deze heeft met de persoon die rechtstreekse schade heeft geleden en merkt op dat die schade door weerkaatsing een ambivalente aard heeft, waarbij die zowel eigen is aan de personen die ze lijden als noodzakelijkerwijs gebonden is aan het nadeel geleden door het rechtstreekse slachtoffer van de fout. Hoewel het nadeel door weerkaatsing een volwaardig nadeel blijft, dat kan worden vergoed zelfs als het oorspronkelijke nadeel dat niet kan, is het volgens die partij toch zo dat dit nadeel een indirect gevolg is van de fout, terwijl de eigen schade een rechtstreeks gevolg daarvan is.

A.5. Dezelfde partij beroept zich op de theorie van de gelijkwaardigheid van de voorwaarden om eraan te herinneren dat, in geval van meerdere samenlopende fouten, iedereen die een fout heeft begaan die een oorzakelijk verband met de schade vertoont, ertoe is gehouden de daaruit voortvloeiende schade integraal te vergoeden, terwijl de bijdrage tot de schuld wordt verdeeld volgens de intrinsieke ernst van de samenlopende fouten. Wanneer de schade zowel door de fout van het slachtoffer als door die van een derde is veroorzaakt, dient de aansprakelijkheid te worden verdeeld op basis van de intrinsieke ernst van de door ieder begane fouten.

A.6. De vennootschap « AXA Belgium » merkt vervolgens op dat, tot het arrest van het Hof van Cassatie van 19 december 1962, de fout van het rechtstreekse slachtoffer niet tegenstelbaar was aan de slachtoffers door weerkaatsing. Hoewel die redenering logisch leek, merkt die partij evenwel op dat die door de rechtsleer werd bekritiseerd, in zoverre zij het de aansprakelijke derde, die ertoe gehouden is de slachtoffers door weerkaatsing integraal te vergoeden, toeliet zich, in het kader van een regresvordering, te keren tegen het rechtstreekse slachtoffer, dat medeaansprakelijk is voor zijn schade. Die oplossing bleek, volgens dezelfde partij, niet echt billijk, omdat zij het slachtoffer of diens erfgenamen ertoe verplichtte de slachtoffers door weerkaatsing van zijn eigen schade te vergoeden.

De vennootschap « AXA Belgium » merkt op dat, krachtens de huidige cassatierechtspraak, die steunt op de theorie van de « tiers solidaires », de naasten die aanspraak maken op de vergoeding van hun schade door weerkaatsing niet werkelijk derden zijn ten opzichte van het rechtstreekse slachtoffer van de fout. Volgens die partij is het dus de familiale en affectieve band die verantwoordt dat de fout van het slachtoffer voortaan tegenstelbaar is aan de slachtoffers van schade door weerkaatsing. De vennootschap « AXA Belgium » erkent dat die verantwoording is bekritiseerd, met name omdat sommige slachtoffers door weerkaatsing mogelijk geen naasten van het rechtstreekse slachtoffer zijn. Zij wijst evenwel op een andere verantwoording voor een dergelijke rechtspraak, namelijk de oorspronkelijke gemeenschappelijkheid tussen het recht op vergoeding van het slachtoffer door weerkaatsing en het recht op vergoeding van het rechtstreekse slachtoffer. Het zou volgens haar immers niet normaal zijn dat een feit dat het recht op vergoeding voor het rechtstreekse slachtoffer niet doet ontstaan, het mogelijk zou maken dat dit wel het geval is voor het slachtoffer door weerkaatsing.

Die partij merkt voorts op dat het Franse recht eenzelfde oplossing heeft gekozen.

A.7. Het in het geding zijnde verschil in behandeling steunt, volgens de vennootschap « AXA Belgium », op het oorzakelijke verband, aangezien, in het geval van schade door weerkaatsing, het rechtstreekse nadeel tussen de schadeveroorzakende handeling en de schade door weerkaatsing komt. Diezelfde partij is voorts van mening dat de band van afhankelijkheid tussen het nadeel door weerkaatsing en het rechtstreekse nadeel alleen betrekking heeft op het recht op vergoeding en niet op de voorwaarden voor de uitoefening van dat recht.

A.8. De vennootschap « AXA Belgium » beweert dat dat verschil in behandeling ertoe strekt het beginsel van de adequate vergoeding van de verliezen als gevolg van de interactie tussen individuen te bevestigen. Zij is van mening dat dat doel perfect wordt verwezenlijkt door het beginsel volgens hetwelk de burgerrechtelijk aansprakelijke het slachtoffer door weerkaatsing alleen vergoedt ten belope van het deel van de verliezen waaraan hij ten grondslag ligt.

Diezelfde partij onderstreept dat, aangezien de situaties van beide categorieën van slachtoffers die de verwijzende rechter met elkaar vergelijkt, verschillend zijn, het niet onredelijk is ze verschillend te behandelen. Voorts is zij van mening dat de eventuele regresvordering van de burgerrechtelijk aansprakelijke tegen het rechtstreekse slachtoffer - gevolg van de oplossing die gold tot het arrest van 19 december 1962 - neerkomt op het invoeren van een aansprakelijkheid voor zichzelf ten aanzien van zijn naasten, hetgeen in strijd zou zijn met de sociale moraal.

A.9. De vennootschap « AXA Belgium » is voorts van mening dat het verschil in behandeling geen onevenredige gevolgen heeft, omdat de maatregel het vastgestelde doel correct nastreeft en overeenstemt met de beginselen van de burgerrechtelijke aansprakelijkheid. Zij merkt voor het overige op dat de door de huidige rechtspraak van het Hof van Cassatie gekozen oplossing conform de theorie van de verplichting *in solidum* is, aangezien, in zoverre de fout van het rechtstreekse slachtoffer tegenstelbaar is aan het slachtoffer door weerkaatsing, dat laatste tegen de aansprakelijke derde niet meer rechten zal kunnen aanvoeren dan het rechtstreekse slachtoffer zelf.

A.10. De Ministerraad is inleidend van mening dat de in de prejudiciële vraag beoogde categorieën van personen vergelijkbaar zijn. Hij merkt evenwel op dat het verschil in behandeling niet bestaat indien de benadeelde persoon, die niet het rechtstreekse slachtoffer is en geen schade door weerkaatsing lijdt, zelf een fout begaat die bijdraagt tot het veroorzaken van de schade, omdat hij in dat geval evenmin recht heeft op de integrale vergoeding van zijn schade.

Voorts onderstreept hij dat de prejudiciële vraag berust op de interpretatie van artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek die het Hof van Cassatie eraan geeft, zodat, in de hypothese dat het Hof zou oordelen dat die interpretatie niet bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, een verzoenende interpretatie van die wetsbepaling zou moeten worden gekozen.

A.11. De Ministerraad is van mening dat het verschil in behandeling steunt op een objectief criterium. Hij merkt immers op dat de interpretatie van het Hof van Cassatie die te dezen in het geding is, steunt op het onlosmakelijke verband tussen het slachtoffer door weerkaatsing en het rechtstreekse slachtoffer van de fout. De Ministerraad voert aldus, door een redenering *a contrario*, aan dat, indien de schade door weerkaatsing integraal zou moeten worden vergoed, zelfs in geval van een fout van het rechtstreekse slachtoffer die heeft bijgedragen tot diens eigen schade, daaruit een onverantwoord verschil in behandeling zou voortvloeien tussen het rechtstreekse slachtoffer (dat geen integrale vergoeding van zijn schade zou kunnen verkrijgen) en zijn naasten.

Volgens de Ministerraad volstaan die elementen om de verenigbaarheid van het in het geding zijnde verschil in behandeling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet aan te tonen.

A.12. Ten overvloede merkt de Ministerraad op dat de rechtspraak van het Hof van Cassatie vóór het arrest van 19 december 1962 logisch kon worden geacht, maar ook weinig conform de billijkheid en het gezond verstand, omdat, via de regresvordering van de aansprakelijke derde tegen het slachtoffer, dat laatste ertoe gehouden was de door zijn naasten geleden schade te vergoeden. Volgens de Ministerraad is de door het slachtoffer aan zichzelf veroorzaakte schade echter geen vergoedbare schade.

De Ministerraad is van mening dat het argument dat is afgeleid uit de logica en de billijkheid volstaat om te verantwoorden dat de fout van het rechtstreekse slachtoffer tegenstelbaar is aan het slachtoffer door weerkaatsing en dat het dus niet noodzakelijk is de familiale of affectieve banden aan te voeren om de rechtspraak van het Hof van Cassatie te verantwoorden, waarbij die overwegingen niet werkelijk relevant zijn wanneer het erom gaat de omvang van de vergoeding te onderzoeken die aan de slachtoffers door weerkaatsing

moet worden toegekend. Voor de Ministerraad steunt die rechtspraak vooral op de aard zelf van de schade door weerkaatsing, die afhankelijk is van de schade die het rechtstreekse slachtoffer lijdt. Die partij onderstreept dat, aangezien het gedrag van het rechtstreekse slachtoffer geen vergoedbare schade heeft veroorzaakt voor het slachtoffer door weerkaatsing, de derde daarvoor niet aansprakelijk *in solidum* kan worden geacht.

De Ministerraad benadrukt voorts dat het specifieke karakter van de schade door weerkaatsing niet moet worden verward met het vergoedbare karakter ervan. Hoewel het aldus vaststaat dat het niet de fout van het rechtstreekse slachtoffer is die het bestaan van de schade door weerkaatsing bepaalt, betekent dat niet noodzakelijk dat die schade vergoedbaar is.

A.13. De Ministerraad is overigens van mening dat het verschil in behandeling evenredig is, omdat het ertoe strekt rekening te houden met de aansprakelijkheid van het slachtoffer, niet alleen ten aanzien van zijn eigen schade, maar ook ten aanzien van het nadeel door weerkaatsing dat daaruit kan voortvloeien. Hij merkt op dat het slachtoffer door weerkaatsing niet elk recht op vergoeding wordt ontzegd, aangezien de aansprakelijke derde ertoe gehouden blijft de schade te vergoeden in verhouding tot zijn fout.

A.14. Diezelfde partij merkt ten slotte op dat een verschil in behandeling zoals hetwelk in het geding is een zekere weerklank vindt in het vergelijkend recht, waarbij wordt verwezen naar de conclusies die voorafgaan aan het arrest van het Hof van Justitie van 11 januari 1990, *Dumez France*.

- B -

B.1. Artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Elke daad van de mens, waardoor aan een ander schade wordt veroorzaakt, verplicht degene door wiens schuld de schade is ontstaan, deze te vergoeden ».

B.2.1. Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in die interpretatie dat zij het, wanneer een ongeval is veroorzaakt door de samenlopende fouten van het slachtoffer en van een derde, niet mogelijk maakt die laatste ertoe te verplichten de door de naasten van het slachtoffer geleden schade door weerkaatsing integraal te vergoeden, terwijl, in dezelfde omstandigheden, die medeaansprakelijke derde ertoe is gehouden de schade integraal te vergoeden die is veroorzaakt aan een ander rechtstreeks slachtoffer van dat ongeval, ongeacht of dat al dan niet een naaste is van het slachtoffer, mededader van het ongeval.

B.2.2. Het voor de verwijzende rechter hangende geschil betreft de vergoeding van morele en materiële schade geleden door de vader en de zus van een bestuurder die is overleden ten gevolge van een verkeersongeval. De aansprakelijkheid voor dat ongeval wordt gedeeld door die bestuurder en een derde.

Aangezien het rechtstreekse slachtoffer te dezen geen zwakke weggebruiker is, is artikel 29bis van de wet van 21 november 1989 « betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen » niet van toepassing. Bovendien heeft de prejudiciële vraag geen betrekking op de vergelijking tussen die bepaling en de regels die, inzake het nadeel door weerkaatsing, voortvloeien uit artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek.

B.3. Het slachtoffer van schade veroorzaakt door de samenlopende fouten van meerdere daders beschikt over het recht de integrale vergoeding ervan te eisen van om het even wie van die daders, die *in solidum* gehouden zijn. De dader die het slachtoffer heeft vergoed, beschikt over een vordering tot vrijwaring tegen zijn mededaders ten belope van het deel van de aansprakelijkheid dat ieder onder hen draagt, rekening houdend met « het relatieve belang van de onderscheiden fouten », met andere woorden « de mate waarin zij het schadegeval hebben kunnen veroorzaken » (Cass., 13 maart 2013, *Arr. Cass.*, 2013, nr. 178; zie ook Cass., 26 september 2012, *Arr. Cass.*, 2012, nr. 487).

B.4. Wanneer het slachtoffer zelf mededader is van zijn schade, is de medeaansprakelijke derde in beginsel alleen ertoe gehouden de schade te vergoeden in verhouding tot de mate waarin hij aansprakelijk is voor het voorvallen van de schade (*ibid.*).

B.5.1. In de interpretatie van de verwijzende rechter heeft het rechtstreekse slachtoffer van een ongeval, veroorzaakt door de samenlopende fouten van een derde en van een ander slachtoffer van hetzelfde ongeval, recht op de integrale vergoeding van zijn schade, ten laste van eender wie van beide medeaansprakelijken, zelfs wanneer het een affectieve band heeft met het slachtoffer, mededader van het ongeval.

B.5.2. De fout van het slachtoffer die een oorzakelijk verband vertoont met diens schade is daarentegen in beginsel tegenstelbaar aan de personen die het slachtoffer zijn van een nadeel door weerkaatsing geleden wegens de affectieve of familiale banden tussen hen en het rechtstreekse slachtoffer. Wanneer het slachtoffer als enige aansprakelijk is voor zijn schade, kunnen zijn naasten aldus niet worden vergoed voor de schade die daaruit voor hen voortvloeit (Cass., 23 januari 2012, *Arr. Cass.*, 2012, nr. 62; Cass., 2 maart 1995, *Arr. Cass.*, 1995, nr. 128). Indien het slachtoffer mededader van zijn schade is, zal de medeaansprakelijke

derde slechts ertoe gehouden zijn het slachtoffer door weerkaatsing te vergoeden ten belope van zijn deel van de aansprakelijkheid voor de oorspronkelijke schade.

Aldus heeft het Hof van Cassatie geoordeeld :

« Wanneer de schade mede door de schuld van een derde en van het slachtoffer werd veroorzaakt, kan die derde niet worden veroordeeld tot de integrale vergoeding van de schade die naasten van het slachtoffer lijden door repercussie.

Het recht op vergoeding van die schade, ook als die persoonlijk door die naasten wordt geleden, ontstaat immers uitsluitend door de familiale en affectieve banden die hen met de overleden getroffene verenigden.

Wegens die banden waarop het recht tot schadevergoeding is gegrond, wordt dit recht aangetast door de persoonlijke aansprakelijkheid van het slachtoffer in dezelfde mate als de derde die aansprakelijkheid tegen die laatste had kunnen opwerpen om de vergoeding van diens eigen schade te weigeren » (Cass., 28 juni 2006, *Arr. Cass.*, 2006, nr. 361; zie ook, in dezelfde zin, met name, Cass., 19 december 1962, *Pas.*, 1963, I, p. 491; Cass., 16 februari 2011, *Arr. Cass.*, 2011, nr. 137; Cass., 28 april 2011, C.09.0097.F; Cass., 23 januari 2012, voormeld; Cass., 30 mei 2013, *Arr. Cass.*, 2013, nr. 329).

B.6. Het in het geding zijnde verschil in behandeling strekt ertoe te voorkomen dat, wanneer het nadeel door weerkaatsing zijn oorsprong vindt in de affectieve banden tussen het slachtoffer door weerkaatsing en het rechtstreekse slachtoffer, de wegens die banden geleden schade moet worden vergoed, zij het gedeeltelijk, door het rechtstreekse slachtoffer, of dat die integraal ten laste wordt gelegd van de derde die medeaansprakelijk is voor het ongeval. Aldus wordt een afweging nagestreefd tussen, enerzijds, de belangen van de personen die het slachtoffer zijn van een nadeel door weerkaatsing wegens affectieve banden tussen hen en het rechtstreekse slachtoffer en, anderzijds, de belangen van het rechtstreekse slachtoffer en de medeaansprakelijke derde. Dat doel kan als wettig worden beschouwd.

De in het geding zijnde maatregel maakt het mogelijk dat doel op adequate wijze te bereiken, door de fout van het rechtstreekse slachtoffer tegenstelbaar te maken aan het slachtoffer door weerkaatsing en door op die manier het recht op vergoeding van dat laatste uitsluitend te beperken tot het deel van zijn nadeel dat kan worden toegeschreven aan de medeaansprakelijke derde, met aftrek van het deel van de aansprakelijkheid waarvoor het rechtstreekse slachtoffer in het ongeval instaat.

B.7. De in het geding zijnde maatregel heeft geen onevenredige gevolgen voor de persoon die schade door weerkaatsing lijdt.

De schade van het slachtoffer door weerkaatsing blijft slechts te zijnen laste in de mate van het belang van de door het rechtstreekse slachtoffer begane fout, zodat zijn recht op de vergoeding van het nadeel, veroorzaakt door de affectieve banden die het heeft met het rechtstreekse slachtoffer, is beperkt op een wijze die overeenstemt met het recht op vergoeding dat dat laatste kan doen gelden.

De in het geding zijnde maatregel verzekert bijgevolg een billijk evenwicht tussen de verschillende aanwezige belangen.

B.8. De fout van het rechtstreekse slachtoffer van een ongeval tegenstelbaar maken aan de persoon die een nadeel door weerkaatsing lijdt, wegens de affectieve banden die hij heeft met het rechtstreekse slachtoffer, is dus niet onbestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet. Rekening houdend met hetgeen in B.6 en B.7 is uiteengezet, is het immers redelijk verantwoord te bepalen dat het slachtoffer bij weerkaatsing in beginsel een vergoeding van zijn schade geniet die minder hoog ligt dan die waarop een eventueel tweede rechtstreekse slachtoffer van het ongeval, dat geen fout heeft begaan, aanspraak zou kunnen maken.

De omstandigheid, waarnaar in de prejudiciële vraag wordt verwezen, dat dat tweede rechtstreekse slachtoffer, dat geen fout heeft begaan, affectieve banden kan hebben met het rechtstreekse slachtoffer, dat medeaansprakelijk is voor het ongeval, leidt niet tot een andere conclusie. In een dergelijke hypothese staan die affectieve banden immers los van het persoonlijke nadeel dat het tweede slachtoffer rechtstreeks lijdt wegens de samenlopende fouten van het andere slachtoffer en van de medeaansprakelijke derde.

B.9. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek schendt niet de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in die interpretatie dat het niet toelaat, wanneer een ongeval is veroorzaakt door de samenlopende fouten van het slachtoffer en van een derde, die laatste ertoe te verplichten de schade door weerkaatsing die een andere persoon lijdt wegens de affectieve banden die deze met het rechtstreekse slachtoffer heeft, integraal te vergoeden.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 17 juli 2014.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels